

KÖY TEŞKİLİNE MÜTEDAİR BİR DANIŞTAY KARARI

Yazan : Avukat Rauf SEVİN

Davanın mevzuu : Müvekkilimin tapu ile mutasarrıf olduğu çiftlik arazisinin Hacı oğlu adıyla bağımsız bir köy haline ifrağını tazammun eden idari tasarrufun iptali talebinden ibarettir.

Çiftlik arazisinin mülkiyeti ermenilerden metruk olup hazinece bilmü-zayede talibine ihale edilmiş ve ondanda murisimiz, memuru huzurunda teferruğ etmiştir. Bu arazi, 1928 senesinden beri murisin ve onunda vefa-tiyle veresenin zilyet ve tasarrufunda bulunmaktadır.

Çiftlik arazisi, eskiden beri mahallî örf ve adata göre kısmen ortak olarak kısmende mal sahibi tarafından ziraat edilmektedir. Bu arazi içinde tarafımızdan inşa edilmiş ve ortaklarla müstahsiminin ikametine tahsis edilmiş tapuya merbut mebani ve tesisat mevcuttur. Çiftlikte çalışan ortakların yekûnu 50, 60 kişiyi geçmekte ve hepside muayyen şart-lar dahilinde ortaklık mukaveleleriyle bağlanmış bulunmaktadırlar.

1954 senesi içinde mülk olan bu çiftlik, giyabımızda müstakil bir köy haline ifrağ edilmiş ve bunun neticesi olarak çiftlik sahibinin tasarruf ve zilyetlik hakkı ihlal edilmiştir.

Fülhakika köy adı verilen taazzuv, öteden beri müstakil bir içtimai varlık halinde cemiyetimiz içinde mevcuttur, küçük bir muntıkada yerleş-miş ve ikametgâh kurarak toplu bir halde yaşayan köylüler, müsterek ih-tiyaçlarını başarabilmek için devlet teşkilâtından ayrı bir teşkilât dahi vücade getirmişlerdir. Ancak köyün, tam teşkilâtlı bir komün idaresi ola-rak ortaya çıkması köy kanununun tedviliyle tahakkuk etmiştir.

Köy K. na göre (cami, mektep, otlak yaylak ve baltalık gibi orta mal-ları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bağçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil edebilirler) madde 2.

Kanunun esbabı mucibe layihasında da köy teşkilâtının, sun'î ve cebri birer müessese olmadığı ve ancak iktisadi âmillerin doğurduğu tabii, içti-mai ve iktisadî topluluklara hukuki bir şekil verilmek istendiği tasrih edil-miştir. Bu itibarla köy, toplu bir halde yaşamaktan ve ikametgâh toplu-luklarından ileri gelen fiili bir taavvuz olduğu için her şeyden önce kuru-lacak köy halkının, ikamet ettikleri arazi dahilinde ötedenberi yerleşmiş, mal mülk sahibi olarak geçim imkânlarını sağlamış bulunmaları iktiza eder.

Hadisemizde bu şartların hiç birisi mevcut olmadığına göre idare, bu maksadını temin sadedinde olsa olsa istimplâk mekanizmasına müracaatla vasıl olabilir.

Ve işte biz bu esbabi mucibeye dayanarak idari tasarrufun iptalini istedik.

Danıştay Kararı :

Devlet Şûrası daire 6. (12/3/1957 tarih ve 956/1835 sesas ve 957/615 karar sayılı hükmiyle aynen (Köy K. daki muayyen miktarda mukayyet nüfusu ihtiva eden Tercan kazasının Höyük köyüne bağlı Haçık oğlu komununun, idari ve içtimai zaruretler derpiş edilerek 5542 sayılı İl idaresi K. nun 2. ci maddesine tevfikan Hacı oğlu adıyla bağımsız bir köy haline getirilmesi hakkındaki..... tarih ve sayılı kararda isabetsizlik ve mevzuat hükümlerine aykırı bir cihet) görülmediği mucip sebebiyle ve ekseriyetle davamızı red etmiştir.

Tashihî karar üzerinede, mezkûr daire hakka rucu etmiş ve adaleti yerine getirmiştir şöyleki :

Mezkûr dairenin tashih talebimizi varit gören kararında aynen şöyledir. (16/12/1957 tarih ve 957/2932 esas 957/3061 karar).

Tetkik edilen dosya münderecatına göre davalı vekâlet, dava mevzuu kararıyla İl idaresi K. nun 2. ci maddesinin D fıkrasındaki esaslara göre Tercan kazasının Höyük köyünün Haçık oğlu mahallesini, köyden ayırarak Hacı oğlu adıyla bağımsız bir köy meydana ketirmiştir.

İl idaresi K. da bir mahallenin hangi usule riayetle köy haline getirileceği tasrih edilmiş bulunmakla beraber bir mahallenin, müstakil köy haline getirilmesi için hangi şartları haiz olması gerekeceği gösterilmemiştir. Bu hususta 442 sayılı köy K. na müracaat etmek tabiidir. Nitekim mezkûr K. nun, köyün vasıflarını, muhtelif maddelerinde belirtilmiş bu arada 2. ci maddesiyle 89. ci maddedeki nüfus esasiyle birlikte nazarı itibare alındığı takdirde kanunun muhtelif maddelerinde tekrar edilen şartları muhtevi bir mahiyet arz etmekte bulunmuştur.

İkinci madde, (cami, mektep, otlak, yaylak ve baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil eder) şeklinde olup bu şartlar ve 150 nüfusa sahip olduğu takdirde köy teşkil edilebilecektir. Hadisemizde ise Haçık oğlu mahallesi, bir çiftliktir. Şahsa ait bir mülk olup mülk sahibinden gayrisi ortakdır veya bir zirai işletmede çalışan kimselerdir. Bu haliyle mahallenin köy haline getirildiği takdirde mevcudiyeti, 2. ci mad-

de gereğince zaruri olan cami, mektep otlak, yaylak gibi orta malları bulunmadığı gibi sakinlerinin müstakil bağ, bahçe ve tarlaları yoktur ve istendiği zaman çiftlik hudutları dahilinden ortaklığına son verilerek çıkarılabileceklerdir.

Tasrih edildiği şekilde bir köy olmak için lüzumlu şartları muhtevi bulunmayan ve çiftlik mahiyetini arz eden mahallenin, müstakil köy haline getirilmesi mümkün bulunmadığından sayılı kararın iptaline) yine ekseriyetle karar verilmiştir.